

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО - ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**



ВИПУСК № 3 (50)

**СПЕЦІАЛЬНИЙ ВИПУСК
(ЗБІРНИК КОНФЕРЕНЦІЙ)**

Вінниця, 2025

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
РІШЕННЯ

Національної ради України
з питань телебачення та радіомовлення
щодо реєстрації суб'єкта друкованих медіа
№ 967 від 28 вересня 2023 року
Ідентифікатор медіа – R30-01367
Журнал

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська

Тематичні напрями Вісника:

- Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- Дисемінація передового педагогічного досвіду
- Challenges in Education
- Відомі імена року
- Проби пера
- Конкурси
- Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 5 від 20 листопада 2025 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** канд.пед.наук, доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д-р.пед.наук, проф. Мисліцька Н.А., д-р.філол.наук Войцехівська Н.К., канд.філол.наук, доц. Січкарь С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини)

Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 3(50) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2025. 266с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2025

ЗМІСТ

СЛОВО РЕДАКТОРА

РУДА ТЕТЯНА, АТЕСТАЦІЙНИЙ ПЕРІОД: МАРШРУТНИЙ ЛИСТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГА.....	7
---	----------

ФІЛОЛОГІЧНІ ГОРИЗОНТИ: НАУКОВИЙ, ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ, ФІЛОСОФСЬКИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ, ІНКЛЮЗИВНИЙ, НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИЙ ВЕКТОРИ

СКРИПНИК НАДІЯ, ЛЕБЕДЬ ЮЛІЯ, КОГУТЮК ОКСАНА, МЕДВЕДЄВА ЛІЛІЯ, ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	11
ГРИМАШЕВИЧ ГАЛИНА, УТОЧНЮВАЛЬНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ ЯК СКЛАДНИК СИНТАКСИЧНОГО ПРОСТОРУ ПРОЗОВИХ ТЕКСТІВ ЗБІРКИ СЕРГІЯ ЖАДАНА «АРАБЕСКИ»	17
КОСТЬ МАР'ЯНА, ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ФЕМІНІТИВІВ У МОВЛЕННІ УКРАЇНЦІВ.....	19
БЕРЕЗОВСЬКА ВІТАЛІНА, ГОНТАР НАТАЛІЯ, ХАРАКТЕРИСТИКА ОНЛАЙН-СЕРВІСУ КАНОТ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ, ПОВТОРЕННЯ ТА ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ	26
ДІБРОВА ОЛЬГА, ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	30
СТРЕМБІЦЬКА ЛАРИСА, КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОЛЬСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У НАВЧАННІ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ.....	33
ФЕДОРЦОВА ОЛЕНА, МЕТОД КРЕАТИВНОЇ СТРУКТУРОВАНОЇ ІМПРОВІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ФІЛОЛОГІВ.....	36
ЦЕПКАЛО ТЕТЯНА, ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ У ПІДЛІТКОВІЙ ПЕРІОДИЦІ	39
МАРЦЕНЮК ОЛЕНА, ВИШНЕВСЬКА ЮЛІАНА, ФУРМАНЮК НАТАЛІЯ, КРИВОШЕЄВА ЛІЛІЯ, НАЗАРОВА АНЖЕЛІКА, ТВОРЧИСТЬ ПЕРЕКЛАДАЧА ЯК СПІВТВОРЧИСТЬ: СОЦІОЛІНГВАЛЬНИЙ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ.....	46
ЛУЦИНКЕВИЧ ЛЮДМИЛА, РЕФЛЕКСИВНА СКЛАДОВА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	54
БАРЩЕВСЬКА ІННА, РОЛЬ КАЗКОТЕРАПІЇ В ОСМИСЛЕННІ ВАЖЛИВИХ ЖИТТЄВИХ ЯВИЩ, ЗАСВОЄННІ ЦІННОСТЕЙ І МОРАЛЬНИХ НОРМ	59
БЕВЗА ДІАНА, РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЖІНОЧОГО ГОЛОСУ У ДИСКУРСІ СУЧАСНОЇ ПРОЗИ.....	61
ВІННИЦЬКА АННА, ЕТИМОЛОГІЯ АНГЛОМОВНОЇ СУЧАСНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЇЇ ПЕРЕКЛАД НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	65
ГАЛЬЯНОВА ОЛЕНА, ГОТОВНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ДО ПОДОЛАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ВТРАТ У СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	69
ІЩУК ВІКТОРІЯ, ШЕВЧУК АННА, ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	74
КІСЕЛЬОВ ДМИТРО, МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ Е.М. ХЕМІНГУЕЯ: РАННІЙ ЕТАП.....	79

ПЛАХОТНЮК ВІКТОРІЯ, ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	85
ПОГОРЄЛОВА АЛІНА, ЕТИМОЛОГІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ТА ЇХНІ УКРАЇНСЬКІ ЕКВІВАЛЕНТИ.....	90
РОМАНУХА ЮЛІЯ, СКРИПНИК НАДІЯ, КЛОЧКО ТЕТЯНА, РОСЛА ІРИНА, ІНКЛЮЗИВНИЙ ПРОСТІР ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД.....	94
КУШКО ІГОР, ЛИСАК ІГОР, ПІДГОТОВКА ДО НМТ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: АНАЛІЗ ВИКЛИКІВ ТА СТРАТЕГІЧНІ РІШЕННЯ.....	98
ЗРАЛКО АННА, СУЧАСНІ МОВНІ ТРЕНДИ В РЕКЛАМІ ТА МАРКЕТИНГУ.....	101

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ОСВІТИ У ЗБЕРЕЖЕННІ І РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

ШАПОВАЛОВ ВОЛОДИМИР, РОЛЬ ЗНАННЯ ІСТОРІЇ В СТАНОВЛЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ.....	106
КОЗІГОРА МАРІЯ, ОСВІТА ЯК ЧИННИК СТАНОВЛЕННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ.....	110
МАРЧУК СЕРГІЙ, ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ЗА КНЯЗЮВАННЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО.....	113
ДЖУРАК СЕРГІЙ, ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТА У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	116
МАКУШЕНКО СВІТЛАНА, КЛЮЧ ДО УСПІХУ: ЧОМУ ОСВІТА ЗАЛИШАЄТЬСЯ НАЙВИЩОЮ ЦІННІСТЮ.....	120
СМУШКО ВЛАДИСЛАВ, ТРАДИЦІЇ КОЗАЦЬКОЇ ВІЙСЬКОВО-ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	123
МАРТИНЮК ЛЕСЯ, МАРТИНЮК ВАДИМ, ОСВІТА ЯК КАТАЛІЗАТОР САМОІДЕНТИЧНОСТІ.....	129
СМАКОТА ЛАРИСА, ПАНАСЕНКО ТЕТЯНА, СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	129
ТОКАР ЛЮБОВ, РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ МЕДІАОСВІТИ.....	135
КРЕВСЬКА ХРИСТИНА, ІНКЛЮЗИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРЕДМЕТУ “Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ” У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	140
ВОЙТЕНКО ГАЛИНА, ФЕЩЕНКО ЮЛІЯ, ПУБЛІЧНІ ПОДІЇ ЯК ОСВІТНІЙ РИТУАЛ: ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЧЕРЕЗ СВЯТКУВАННЯ.....	142
КУРИЖКА ВІКТОРІЯ, ТАРАСЮК ОЛЬГА, РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	144
СИНЄГУБ ЯРОСЛАВА, ДЖУГОСТРАНСЬКА ІРИНА, ОСВІТА І НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ: МІСІЯ В УТВЕРДЖЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.....	147
ЧЕМЕРИС ІРИНА, КОВАЛЬЧУК ІРИНА, ОСВІТА ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	149
ЗАГОРУЙКО НАТАЛІЯ, ЛЕБЕДИНЦЕВА ОЛЕКСАНДРА, ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ.....	153

ЗАЙЧЕНКО ІВАН, ПОГЛЯДИ ГРИГОРІЯ ВАЩЕНКА НА РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОСВІТИ В САМОСТІЙНІЙ УКРАЇНІ	157
ЯРОВА АНАСТАСІЯ, ВПЛИВ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	161
КАЗАК ОЛЕКСАНДР, ОСВІТА ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	164
КОБУК ОКСАНА, СМОКОВИЧ ТЕТЯНА, ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ РОБОТИ З МУЗИЧНО ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ	166
КУЗЬМИНСЬКА ДІНА, ТВОРЧИЙ ВИМІР ОСВІТИ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА УМОВА РОЗВИТКУ ТА ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ОГЛЯД ІДЕЙ КЕНА РОБІНСОНА.....	168
ОЖГО ДАРИНА, БУГАЙЧУК АНАСТАСІЯ, ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	171
ПЕТРУК АННА, ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ РОБОТИ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	174
СУПРУН ЯНА, НАУМИЧ ВАЛЕРІЯ, МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	176
САВЧУК ОКСАНА, ОСТАПУК ВІКТОРІЯ, ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЧЕРЕЗ ГРУПОВІ ФОРМИ РОБОТИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ	178
СТАНКЕВИЧ ІННА, НАВЧАННЯ ЯК ДІАЛОГ: РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА ПРИЙНЯТТЯ ЧУЖОЇ ДУМКИ	180
ЛЯШУК ДАРИНА, СУПРУНОВА АННА, ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	184
КНЯЖУК ГАЛИНА, СВІТ ГРИ – СВІТ ЕМОЦІЙ: РОЛЬ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОГО НАСТРОЮ ДИТИНИ.....	186
ЛЮБОВ КИРЧ, ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОЇ ТА КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	191
ШЕВЧУК ОЛЕКСАНДРА, ГЕДЗ ДАР'Я, ВСЕБІЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ У СУЧАСНІЙ РОДИНІ	195
ОСИП ЮРІЙ, ОСИП МАРІЯ, ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ ЗАСОБАМИ НАВЧАННЯ БІОХІМІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ....	199
ГОЛЯ ГАЛИНА, ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	204
СВЯТЕНКО БОГДАНА, РІЗНІ ПОГЛЯДИ НА КОНЦЕПЦІЮ СЛОВА “WAR”	207
ПРИСЯЖНЮК ОЛЬГА, МОВНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА МОВНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ.....	211
ЛИСИЙ АНАТОЛІЙ, ПОЧАТКОВА ОСВІТА ПІД РУМУНСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ В ОДНОМУ ПОДІЛЬСЬКОМУ СЕЛІ (1941-1944).....	215
КУШКО ІГОР, ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ НОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА	219
БУГА ОКСАНА, СУЧАСНИЙ СТАН ТА РИЗИКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	222

ОСАДЧУК АЛЛА, УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ШТРАФУ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ СТОРОНИ ПИТАННЯ.....	228
МАРІЯ – ВІКТОРІЯ ВІКТОРУК МАДЯРА, ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ХРИСТІЯНСЬКИХ ЦІННОСТЯХ.....	230
ГАЛАЙДА СТАНІСЛАВ, ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОМФОРТ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ ЯК УМОВА ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	233

МЕТОДИЧНА СКАРБНИЧКА

ІВАНОВА НАДІЯ, «ДІТЛАХИ В САДОЧКУ ГРАЛИ – СВЯТО РАДО ЗУСТРІЧАЛИ»	236
НАГОРНЮК ВАЛЕНТИНА, МАЗУР АЛЬБІНА, РОЗВИТОК МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ТА ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ІМПРОВІЗАЦІЇ.....	240
МАШТАЛЯР ЙОСИП, ФОРМУВАННЯ СЦЕНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	244
МЕЛЬНИК ЄВГЕН, ФУТЗАЛ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ШКОЛЯРІВ	246
МЕЛЬНИК СВІТЛАНА, РОЛЬ ВИКЛАДАЧА З ДОДАТКОВОГО МУЗИЧНОГО ІНСТРУМЕНТУ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОЇ ІНІЦІАТИВИ ТА ІНТЕРЕСУ ДО МУЗИКИ.....	250
СЛОБОДЯНЮК ОЛЕНА, КОМПЛЕКС ІГРОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ РОЗВИТКУ СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ПРОЦЕСІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ.....	255
ТЕРЕПА АЛЛА, МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ОДНА З ПРОВІДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ	262

ВИМОГИ

до підготовки науково-методичних статей

3. Солдато́ва Л. П., Сутність поняття «мова» у дослідженнях Едварда Сепіра. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2019. № 40. том 2 С. 125-129 URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v40/part_2/31.pdf (Дата звернення 01.11.25)
4. Ребрі́й О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : [монографія]. Харків. : Харківський Національний університет імені В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.
5. Льюїс Керро́л «Аліса в країні див». Вид-во: Бабагаламага, 2006. 124 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Lewis_Carroll/Alisa_v_Kraini_Dyv_vyd_2010.pdf (Дата звернення 01.11.25)
6. Стіве́н Кінг «Зелена Миля», 2024. URL: <https://litarchive.in.ua/zelena-myliya-stiven-kinh> (Дата звернення 01.11.25)
7. <https://zl.kiev.ua/pereklad-z-anglijskoyi-movy-soneta-91-vilyama-shekspira/> (Дата звернення 01.11.25)
8. <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=254> (Дата звернення 01.11.25)
9. <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=493> (Дата звернення 01.11.25)

Стаття надійшла до редакції
15 жовтня 2025 р

РЕФЛЕКСИВНА СКЛАДОВА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

УДК 378.011.3-051:373.3.043.2-056.2\3]:159.955.4

ЛУЦИНКЕВИЧ ЛЮДМИЛА,

спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Abstract. *The article analyzes the concepts of «reflection», «professional training», «inclusive competence». The essence of the reflective component as a key component of the inclusive competence of a modern teacher is highlighted. The importance of the teacher's ability to reflect in the educational process and the specifics of its formation in students with special educational needs are substantiated. Special attention is paid to the use of active methods of forming future teachers' ability to reflect and ensuring students' emotional reflection in lessons in an inclusive classroom.*

The issue of developing reflection is relevant and has prospects for research in the context of forming professional competencies of future teachers, in particular inclusive competence.

Key words: *professional training, professional competence, inclusive competence, reflection, children with special educational needs, inclusive class.*

Постановка проблеми. Сучасна система освіти спрямована на всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству [6].

Досягнення цієї мети є складним процесом й залежить від багатьох факторів, включаючи зміну підходів до навчання в умовах інклюзивного освітнього середовища, а саме: врахування особливостей, можливостей усіх учнів, адаптація навчального процесу для учнів з особливими освітніми потребами, взаємодія різних фахівців, учнів, їхніх батьків у команді супроводу, використання ресурсів універсального дизайну та розумного пристосування, розвиток толерантності й

прийняття різноманіття в закладі освіти тощо.

Ми виходимо з того, що успішна реалізація інклюзивної освіти в значній мірі залежить від професійної компетентності педагога, зокрема інклюзивної, оскільки вона визначає здатність фахівця забезпечити рівний доступ до освіти та успішне включення дітей з особливими освітніми потребами в середовище закладу загальної середньої освіти, сприяння їхньому розвитку й самореалізації. Це актуалізує необхідність теоретичного аналізу проблем підготовки майбутніх вчителів до діяльності в інклюзивному середовищі, обґрунтування напрямів і способів формування їхньої інклюзивної компетентності, опанування рефлексивними здатностями в процесі навчання у педагогічному коледжі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд наукових публікацій засвідчив, що існують різні підходи до проблеми рефлексії, адже її активно вивчали та вивчають філософи (Дж. Локк, Г. Лейбніц та ін.) [3, 5, 9], психологи, педагоги, соціологи та ін. Філософська рефлексія означає внутрішнє віддзеркалення або міркування про себе, власний досвід, свої мислення та переконання. Це процес самоаналізу та самоусвідомлення [9, с. 37].

В контексті нашої проблеми дослідження важливими є розробки відомих зарубіжних і вітчизняних психологів та педагогів, які розкривають сутність, значення, структуру рефлексії (І. Бех, В. Джеймс, Г. Костюк, Р. Лашта, Я. Чаплак, Г. Чуйко та ін.) [3, 9], акцентують увагу на значенні рефлексії у навчанні, рефлексивній позиції вчителя, визначають моделі навчання на основі дослідження рефлексії тощо (В. Вундт, Дж. Дьюї, Н. Кічук, М. Марусинець, Ж. П'єр, Е. Стрига, Н. Пенковська, К. Роджерс та ін.) [5, 9].

Розбудова інклюзивної освіти в Україні активізувала наукові розвідки та

дослідження багатьох вітчизняних фахівців. Предметом дослідження стали методологічні та організаційні основи здобуття освіти особами з особливими освітніми потребами (А. Колупаєва, авторка понад 150 публікацій з інклюзивної освіти), моделі викладання в інклюзивному класі, організаційно-педагогічні умови інтегрованого супроводу учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному навчальному закладі (Н. Софій), історія становлення і розвитку системи освіти осіб з особливими потребами в Україні та зарубіжжі, технології інклюзивного навчання, (О. Таранченко) та ін. [1, 2].

Значна увага в останніх дослідженнях і публікаціях надана проблемам підготовки вчителя до роботи в умовах інклюзивного навчання: науковці розглядають різні підходи до формування інклюзивної компетентності вчителя (Т. Ілляшенко, Т. Кравцова, О. Мартинчук, Т. Руденко, Н. Фіголь, С. Чупахіна та ін.) [4], розкривають специфіку психологічної готовності вчителя до навчання учнів в інклюзивному класі (М. Буйняк, Л. Ляховець, О. Ткаченко, В. Щербата та ін.) [1], особливості формування рефлексивної компетентності майбутнього вчителя (Є. Клопота, О. Мирошник, О. Ротко, О. Третьак та ін.) [1].

Водночас зростання вимог до якісної професійної підготовки майбутніх вчителів в умовах педагогічного коледжу спонукала до дослідження проблеми формування інклюзивної компетентності педагога в контексті розвитку його здатностей до аналізу, оцінювання, осмислення власної педагогічної діяльності, її способів, наслідків і результатів, а також сильних і слабких сторін як вчителя, так й учнів, зокрема з особливими освітніми потребами.

Виокремлення мети та основних завдань дослідження. Метою статті є теоретичний аналіз рефлексії у контексті

процесу формування інклюзивної компетентності майбутніх вчителів, визначення ключових напрямів цього процесу з урахуванням особливостей навчання у педагогічному коледжі.

Завдання статті полягають у теоретичному аналізі понять «інклюзивна компетентність вчителя», «рефлексія»; визначенні сутності та значення рефлексії як складника інклюзивної компетентності педагога; визначенні ключових напрямів, методів, прийомів формування інклюзивної компетентності майбутніх вчителів, зокрема її рефлексивного компонента.

Виклад основного матеріалу. Ключовим фактором ефективної розбудови вітчизняної інклюзивної освіти є якісна фахова підготовка майбутніх вчителів, формування їхніх професійних компетентностей, серед яких важливе місце посідає інклюзивна. Значна увага проблемі надана у наукових дослідженнях, науково-педагогічній літературі. У той же час мають місце різні підходи до визначення інклюзивної компетентності вчителя та її структури.

На думку вчених К. Гуз, І. Олійник, Л. Яценюк, які враховують різні погляди науковців (В. Товстоган, Т. Цегельник, А. Шевченко), інклюзивна компетентність педагога – це сукупність знань, умінь, навичок та особистісних якостей, необхідних для ефективної роботи з учнями, які мають різноманітні освітні потреби, зокрема діти з особливими освітніми потребами [1, с. 93-94].

Дослідниця Т. П'ятакова розглядає інклюзивну компетентність як інтегральну характеристику педагога (учителя, асистента), що впливає на здатність розв'язувати професійні завдання в умовах інклюзивного підходу до освітньої діяльності. Авторка визначає компоненти інклюзивної компетентності, а саме: мотиваційний, когнітивний, операційний, рефлексивний [4, с. 83].

Сучасний стан і повноваження інклюзивної освіти чітко визначені в законодавчій та нормативно-правовій базі системи освіти. Відповідно до Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» інклюзивна компетентність полягає у таких компетентностях як:

- здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища;
- здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами;
- здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного здобувача освіти з урахуванням вікових та інших індивідуальних особливостей [7, с. 24-25].

Отже, інклюзивну компетентність – це сукупність здатностей, що виявляються у необхідних для вчителя знаннях, уміннях, навичках, комунікаціях, відповідностях і автономіях [7, с. 7], основи чого й необхідно сформувати під час навчання майбутніх фахівців у педагогічному коледжі.

Формування інклюзивної компетентності майбутніх вчителів у коледжі оптимально забезпечується в процесі вивчення освітнього компонента «Інклюзивна освіта». В ході навчання здобувачі освіти набувають здатність надавати якісні освітні послуги через оволодіння механізмами й чинниками інклюзивного навчання, розвиток навичок створення сприятливого культурного середовища, реалізовувати принципи та застосовувати стратегії універсального дизайну й розумного пристосування в інклюзивному класі тощо.

В ході навчальних занять майбутні фахівці розв'язують реальні чи змодельовані педагогічні ситуації, виконують професійні задачі, працюють з кейсами з інклюзивного навчання, що забезпечує формування їх практичної готовності до роботи в сучасному закладі з інклюзивним навчанням,

толерантного ставлення та емпатії до різноманітності в освітньому просторі, навичок ефективного спілкування, аналітичних і критичних здібностей, а також рефлексивного підходу до власної професійної діяльності та розуміння особливостей інклюзивної освіти.

Результативним у формуванні інклюзивної компетентності майбутніх вчителів є перегляд й аналіз відеоуроків, занять в інклюзивному класі. Така робота дозволяє студентам зрозуміти й оцінити труднощі, з якими стикаються діти в інклюзивному навчанні, вони вчаться добирати творчі та ефективні методи диференційованого й індивідуалізованого навчання, розробляти стратегії психолого-педагогічної, соціальної підтримки учнів і т. інше.

В сучасній системі освіти процеси навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти є наскрізними [2]. Їх цілісність забезпечується наявністю у вчителя/вчительки компетентностей, необхідних для виконання всіх трудових функцій на ціннісних орієнтирів [7, с. 8]. На нашу думку, зокрема це стосується інклюзивної компетентності вчителя, яка пов'язана з усіма його трудовими функціями (А. Навчання здобувачів освіти предметів / інтегрованих курсів, Б. Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу, В. Участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища, Г. Проведення освітнього процесу, Д. Безперервний професійний розвиток) і професійними компетентностями (мовно-комунікативною, предметно-методичною, психологічною, емоційно-етичною, педагогічного партнерства тощо) [7].

В контексті проблеми нашого дослідження особливу увагу було надано аналізу рефлексії та структури інклюзивної компетентності вчителя, зокрема рефлексивного компонента. Поняття

«рефлексія» в науковий дискурс ввів Джон Локк, який розглядав її як внутрішнє сприйняття та діяльність розуму, що стосується попередніх ідей та, що це діяльність розуму, спрямована на спостереження за власними розумовими процесами та станами [9, с. 37].

Слід зауважити, що є різниця у розумінні поняття «рефлексія» різними науковими галузями: у філософії рефлексія (від лат. *reflexio* – вигин, відображення) – це осмислення людиною власних дій і їхніх законів, діяльність самопізнання, що розкриває специфіку духовного світу людини, у той час, як у психології це поняття використовується для позначення самоаналізу та роздумів людини над власним душевним станом [8, 9].

У словнику психології рефлексія визначена як процес самопізнання суб'єктом внутрішніх психічних актів і станів, не просто знання або розуміння суб'єктом самого себе, а й з'ясування того, як інші знають і розуміють його, його особистісні особливості, емоційні реакції і когнітивні уявлення [3, с. 70].

Ми зацентрували увагу на характеристиці, яка надана сучасними вченими О. Нагорною, Т. Кравцовою, Т. Руденко, які розглядають рефлексивний компонент в структурі інклюзивної компетентності педагогічних працівників як здатність до самоаналізу професійної педагогічної діяльності та її результатів, що дозволяє коригувати підходи в умовах інклюзивної освіти. Ця рефлексія проявляється як самостійний аналіз власної діяльності, необхідний для ефективної підготовки та реалізації інклюзивних процесів [4, с. 83].

Отже, однією з найважливіших складових інклюзивної компетентності вчителя є рефлексія, яку слід розглядати як сукупність компонентів рефлексивності (самопізнання, самоаналіз, самооцінка тощо) та професійної спрямованості особистості, що виявляється у

здатності, схильності, мотивації до прогнозування професійної діяльності, професійного зростання, а також, пошуку особистісного сенсу для кожного учасника освітнього процесу. Вона є невід'ємною частиною інклюзивного навчання, що дозволяє усвідомлювати учням свої досягнення, аналізувати сильні та слабкі сторони, помилки, планувати подальший розвиток з врахуванням власних потреб і можливостей.

Формування рефлексії у майбутніх фахівців забезпечується у процесі навчальних занять у коледжі через використання активних методів навчання (неімітаційних: проблемні лекції, евристичні бесіди, диференційовані завдання; імітаційних: вправи, педагогічні ситуації, кейси, педагогічні завдання тощо). Значний потенціал для формування рефлексивних здібностей і навичок мають інтерактивні методи навчання («Мікрофон», «Мозковий штурм», дискусії, рольові та дидактичні ігри, робота в групах/парах тощо). Наприклад, використання «мозкового штурму» дозволяє шляхом групової роботи студентів згенерувати ідеї та рішення, які будуть корисними в інклюзивному навчанні, сформувати уміння, які необхідні у подальшій співпраці вчителя з іншими професіоналами, батьками учнів, зокрема з особливими освітніми потребами, та іншими учасниками освітнього процесу в закладі освіти.

Майбутні вчителі навчаються моделювати уроки в інклюзивному класі, інклюзивне середовище, залучати учнів до рефлексивної діяльності, наприклад, через використання вправи «Сходинок до успіху». Опис вправи: Учні перед початком отримують зображення зі сходами. Сходинок має бути стільки, скільки завдань необхідно виконати. Упродовж уроку, заняття чи заходу учні оцінюють свою роботу на кожному етапі у вигляді сходинок, які ведуть до успіху.

Студенти навчаються створювати умови для мотивації учня до самопізнання, особистісного зростання, реалізації власної «Я-концепції», організовувати взаємодії, комунікувати, використовувати різноманітні засоби пізнання та дослідження світу, що особливо складно, але необхідно для дітей із особливими освітніми потребами, у яких є порушення в розвитку, які мають труднощі у навчанні, реалізації різних видів діяльності.

Дієвим напрямом у формуванні рефлексивних навичок у майбутніх вчителів є залучення їх до пошуково-дослідницької діяльності, яка передбачає ознайомлення з різноманітними педагогічними теоріями, підходами, їх застосування для осмислення власного досвіду та отримання нових знань, аналіз власних цілей, способів, засобів і результатів роботи для покращення власних особистісних і професійних якостей, педагогічної діяльності.

Висновки. Ефективне впровадження інклюзивної освіти потребує зосередження уваги на багатьох аспектах, зокрема на покращенні підготовки вчителів до діяльності в умовах інклюзивного освітнього середовища, що передбачає врахування індивідуальних потреб і можливостей дітей, гнучкість в організації освітнього процесу, використання сучасних підходів, методів і технологій навчання, забезпечення психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої освіти тощо.

Інклюзивна компетентність є обов'язковим складником професійної компетентності сучасного вчителя, яка полягає у здатності до створення безпечного комфортного середовища для всіх учасників освітнього процесу в закладі загальної освіти з інклюзивним навчанням, умов для якісного освітнього процесу з врахуванням особливостей, можливостей і потреб учнів, ефективної співпраці та взаємодії учасників команди супроводу дитини.

Рефлексивний компонент є невід'ємною спеціальної уваги під час підготовки частиною інклюзивної компетентності майбутніх фахівців у педагогічному коледжі. вчителя, і його формування потребує

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гуз К. Ж., Олійник І. М., Яценюк Л. І. Формування інклюзивної компетентності педагогів Нової української школи. *Імідж сучасного педагога*. 2025. № 5 (224). С. 92-97.
2. Колупасва А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник. Київ, 2023. 232 с.
3. Лашта Р. Б. Поняття рефлексія: психологічний аспект. *Психолого-педагогічні проблеми соціалізації особистості в сучасних умовах* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 23-24.09.2022 р., м. Київ. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2022. 124 с. С. 70-72.
4. Нагорна О. В., Кравцова Т. О., Руденко Т. В. Формування інклюзивної компетентності майбутнього педагога. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Випуск 59. С. 82-85.
5. Палій А. М., Єльчанінова Т. М., Шевченко В. М. Рефлексія як структуротворчий компонент професійної діяльності. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 6 (40). С. 867-876.
6. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII [редакція від 22.09.2025 № 4562-IX]. URL: <https://precedent.ua/2145-19> (дата звернення: 28.09.2025).
7. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/93546/ (дата звернення: 28.09.2025).
8. Психологічна енциклопедія. *Український психологічний ХАБ*. 2025. URL: <https://www.psykholoh.com/entsyklopediya> (дата звернення: 30.09.2025).
9. Чаплук Я., Чуйко Г. Рефлексія як метакогнітивний феномен психології. *PSYCHOLOGICAL JOURNAL*. 2021. Volume 7, Issue 9 (53). С. 35-47.

*Стаття надійшла до редакції
15 жовтня 2025 р*

**РОЛЬ КАЗКОТЕРАПІЇ В ОСМИСЛЕННІ ВАЖЛИВИХ ЖИТТЄВИХ ЯВИЩ,
ЗАСВОЄННІ ЦІННОСТЕЙ І МОРАЛЬНИХ НОРМ**

УДК 378.015.31:17.022.1]:[159.9.018:398.21

БАРЩЕВСЬКА ІННА,

викладач психолого-педагогічних дисциплін

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Сучасна реальність без попередження ставить людину перед численними викликами. Динамічність суспільних процесів, невизначеність та інформаційне перенавантаження зумовлюють необхідність швидкого прийняття складних рішень, залишаючи дедалі менше простору для глибоких роздумів і рефлексії.

Працюючи зі студентською молоддю, можна спостерігати суттєві трансформації їхнього психоемоційного стану та поведінкових моделей - як у позитивному, так і в негативному напрямках. Особливу увагу слід звернути на зміни у когнітивних функціях, зокрема: зниження концентрації уваги, зростання демотивації до навчальної